

Міністерство освіти і науки України оприлюднило методичні рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти у 2019/2020 навчальному році. За допомогою цього документа стало зрозумілішим як виглядатиме інклюзивне навчання зсередини. Розповідаємо про процедуру зарахування до освітніх закладів та усі найважливіші деталі інклюзивної освіти для дошкільнят і школярів.

Крок №1

Звернення батьків до інклюзивно-ресурсного центру

Якщо батьки занепокоєні розвитком дитини, незалежно від наявності у неї інвалідності або встановленого діагнозу, вони можуть звернутися до фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Вони забезпечують право на освіту для дітей з особливими освітніми потребами віком **від 2 до 18 років**.

Основні функції інклюзивно-ресурсних центрів:

- проведення комплексної оцінки осіб, що потребують особливих умов під час здобуття освіти;
- консультування батьків щодо виховання дітей з особливими освітніми потребами;
- консультування педагогічних працівників щодо організації навчання на формування індивідуальної освітньої програми дитини.

Для того, щоб отримати консультацію фахівців необхідно подати запит до представників інклюзивно-ресурсного центру. Цьогоріч було запущено онлайн-систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів: <http://ircenter.gov.ua>. Тож тепер батьки та представники дитини з особливими освітніми потребами зможуть знайти найближчий ІРЦ та, в режимі онлайн, подати заявку на отримання послуг.

Важливо! Послуги інклюзивно-ресурсних центрів для користувачів є безкоштовними.

Крок №2

Первинна зустріч з батьками або представниками дитини

Первинне знайомство відбувається з психологом інклюзивно-ресурсного центру, який ознайомлюється з пакетом документів батьків та дитини, зокрема з:

- документом, що посвідчують особу одного з батьків, обох батьків або законних представників дитини;
- свідоцтвом про народження дитини;
- індивідуальною програмою реабілітації дитини з інвалідністю (у разі інвалідності);
- формою первинної облікової документації №1 12/0 «Історія розвитку дитини», затвердженої МОЗ;
- довідкою від психіатра (у разі потреби).

Після опрацювання документації, фахівець інклюзивно-ресурсного центру визначає час та дату проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини. Представник ІРЦ також надішле запрошення на проходження комплексного оцінювання (адреса, дата, час) на сторінку користувача порталу.

Крок №3

Психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини

Фахівці інклюзивно-ресурсних центрів під час проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини визначають її особливі освітні потреби. Далі формується спеціальний висновок (він має виключно рекомендаційний характер), який надалі допоможе педагогічним працівникам розробити коректну освітню траєкторію розвитку для дитини.

Висновок фахівців інклюзивно-ресурсного центру також буде доступним в електронному форматі на офіційному сайті ІРЦ України.

Важливо! Оцінку розвитку дитини фахівці можуть проводити виключно за ініціативою батьків дитини або рекомендацією педагогічних працівників (та лише на підставі заяви батьків). Комплексна психолого-педагогічна діагностика не може відбуватися примусово.

Крок №4

Звернення батьків до закладу освіти

Відповідно до закону, батьки дитини мають право на вибір закладу освіти, освітньої програми, виду і форми здобуття освіти відповідного рівня. Саме тому, якщо батьки або особа з особливими освітніми потребами звертається до закладу освіти, то у школі в обов'язковому порядку утворюється

Крок №6

Зарахування дітей з особливими освітніми потребами

Згідно з Порядком організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти, є певне обмеження щодо числа дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивній групі:

- **від 1 до 3 вихованців** з-поміж дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку, порушеннями зору, слуху, легкими порушеннями інтелектуального розвитку;
- **не більше 2 вихованців** з-поміж сліпих, глухих та дітей з тяжкими порушеннями мовлення;
- **не більше 1 вихованця** зі складними порушеннями розвитку.

До 1 класу спеціального навчання зараховуються діти з особливими освітніми потребами, **не молодші шести років**. Відповідно до особливостей розвитку та стану здоров'я особи, які навчаються за інклюзивною освітньою програмою можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

інклюзивний клас, у закладах дошкільної освіти – інклюзивна група, якщо такої не було створено до цього (згідно зі ст. 20 Закону України «Про освіту»).

Важливо! На підставі комплексної оцінки дитини з особливими освітніми потребами органи управління не мають права скерувати учня до спеціальної школи чи навчально-реабілітаційного центру.

Крок №5

Створення інклюзивного класу/групи

У 2019/2020 навчальному році, відповідно до офіційних рекомендацій МОН, інклюзивні групи або класи утворюються на підставі заяви батьків дитини з особливими освітніми потребами. До заяви обов'язково додається висновок спеціалістів інклюзивно-ресурсного центру та, за потреби, інші документи, визначені Порядком зарахування, відрахування та переведення учнів. Однак, в рекомендаціях зазначено, що висновок лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я не може бути підставою для організації інклюзивного навчання для дитини.

Важливо! Витяги з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації, видані до **14 грудня 2018 року** також визнаються чинними, попри скасування наказу МОН та НАПНУ №569/38. Умовою є лише один чинник – якщо у витязі не зазначений термін повторного звернення.

Крок №8

Адаптація освітнього середовища до потреб учнів

Команда закладу освіти, відповідальна за інклюзивне навчання, визначає способи адаптації освітнього середовища та навчальних матеріалів до майбутніх потреб учня, який навчатиметься за інклюзивною програмою.

Важливо! У цьому навчальному році діти з особливими освітніми потребами більше не зараховуються до спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із затримкою психічного розвитку.

Якщо дитина з особливими освітніми потребами не відвідує заклад освіти або не може отримати відповідні послуги у закладі освіти, то педагогічні працівники інклюзивно-ресурсних центрів зобов'язані проводити корекційно-розвиткові заняття з учнем. У такому випадку батьки зможуть контролювати проведення занять з дитиною за допомогою порталу ІРЦ.

Крок №7

Організація інклюзивного навчання командою супроводу

У закладах загальної середньої освіти інклюзивне навчання організовується командою психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Впродовж **двох тижнів** з початку освітнього процесу дитини з особливими освітніми потребами, команда закладу освіти, відповідальна за інклюзивне навчання, складає індивідуальну програму розвитку дитини. Розробка освітньої програми базується на висновку фахівців інклюзивно-ресурсного центру, індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (за наявності), результатах психолого-педагогічного вивчення дитини. Індивідуальна програма в обов'язковому порядку погоджується з батьками та затверджується керівником закладу освіти. Без узгодження освітяни не можуть приступити до реалізації програми.

Команда супроводу, згідно з рекомендаціями МОН, може запросити фахівця інклюзивно-ресурсного центру на перше організаційне засідання, аби отримати детальні пояснення щодо розроблення індивідуальної програми розвитку дитини та особливостей організації інклюзивного навчання.

За потреби, у закладі освіти організовуються індивідуальні та групові заняття корекційно-розвиткового характеру. Вони можуть надаватися як штатними працівниками, так і залученими фахівцями. Іншими словами, дітки з особливими освітніми потребами зможуть займатися з викладачами мистецтва, хореографії, музики тощо (з повним переліком фахівців, які можуть надавати додаткові психолого-педагогічні й корекційно-розвиткові заняття можна переглянути в Додатку 5 Порядку та умов надання субвенції з

державного бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами

Оплата праці фахівців, які проводять корекційно-розвиткові заняття матиме характер нарахувань за ставкою погодинної оплати праці. Така робота принципово відрізнятиметься від праці за сумісництвом способом нарахування коштів. На відміну від роботи за сумісництвом, яка виконується лише у вільний від основної роботи час, педагогічна праця з погодинною оплатою може виконуватися в межах основного робочого часу. Щоправда, такої роботи має бути **не більше 240 годин** на рік. Обсяги фінансової оплати спеціалістам за проведення психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять ґрунтуватиметься на ставці погодинної оплати праці у розмірах, передбачених для доцента або кандидата наук, які проводять навчальні заняття з учнями шкіл з додатковою **20% надбавкою** за роботу з особами з особливими освітніми потребами.

Крок №9

Коригування траєкторії учнів/вихованців з особливими освітніми потребами

Команда супроводу періодично переглядає індивідуальну програму дітей з особливими освітніми потребами задля коригування та визначення прогресу дитини:

- для учнів закладів загальної освіти **двічі на рік** (у разі потреби – частіше);
- для вихованців закладів дошкільної освіти – **тричі упродовж навчального року** (за потреби – частіше).

Оцінювання ґрунтується не лише на набутих дитиною знаннях, але і на прогресії розвитку.

Також, згідно з рекомендаціями МОН, при потребі, індивідуальна освітня траєкторія може реалізовуватися через індивідуальний навчальний план. Себто, якщо дитина з поважних причин пропустила чималу кількість навчальних днів, корекційно-розвиткові заняття можуть проводитися в канікулярний період. Однак, навчання під час канікул має бути обов'язково узгодженим з батьками та не призводити до перевантаження учня.

Крок №10

Повторне комплексне оцінювання в інклюзивно-ресурсному центрі

Цей етап є обов'язковим і виконується у разі виникнення ряду причин.

Щодо логопедів

Вчителі-логопеди надають корекційно-розвиткові послуги абсолютно усім дітям, які мають порушення мовлення, незалежно від того, за інклюзивною програмою навчається дитина чи ні.

Щодо змін в документації

З 2018 року чинності набуває низка змін щодо штатних нормативів шкіл, де навчаються діти з особливими освітніми потребами:

- за потреби, адміністрація закладу освіти може ввести посаду «вчителя-дефектолога» (якщо таке передбачено індивідуальною програмою розвитку дитини);
- підвищення ставки (з **0,5 до 1**) асистента вчителя на 1 інклюзивний клас.

Про асистентів вчителів /вихователів

Повторна оцінка розвитку дитини проводиться якщо:

- дитина з особливими освітніми потребами переходить із закладу дошкільної освіти до закладу загальної середньої освіти;
- дитину переводять зі спеціального закладу дошкільної освіти до інклюзивної групи закладу дошкільної освіти;
- дитину переводять зі спеціального закладу загальної середньої освіти до інклюзивного класу закладу загальної середньої освіти;
- команда психолого-педагогічного супроводу дитини рекомендує зміни до переліку освітніх потреб дитини, виявлених в процесі навчання;
- під час навчання дитини з'явилися труднощі у засвоєнні освітньої програми;
- дитина з особливими освітніми потребами досягає успіхів у навчанні.

Ці посади не передбачають присвоєння кваліфікаційних категорій. Після атестації комісія, базуючись на освітньому рівні асистента, професійній компетентності, педагогічному досвіді, результативності та якості роботи, встановлює тарифний розряд (відповідно до постанови Кабміну №1298, асистентам вихователя та вчителя встановлюють **від 10 до 12 тарифного розряду**).

Рекомендації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами

Джерело новини - портал "Всеосвіта"